

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Centesimum Decimum Quintum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

- 9 Fideiussa facta à persona religiosa collegiata, quod etiam seruatur in ma-
tuo, non habet locum vltra summam communi prouidentia constitutam.
Ecclesia vltra non tenetur, & recipiens punitur.
- 10 Dicitur, in, ponitur augmentatiue vel frequentatiue.
- 11 Dicitur, in, quandoque stat priuatiue.
- 12 Clerici inobedientis pena datus, operam fideiussionibus abicitur ab Eccle-
sia, vel à clero, vel, quod non recipiatur fideiussor.
- 13 Fideiussor simpliciter datus ex prorogatione termini non liberatur.
Secus in fideiussore dato ad tempus.
- 14 Prorogatio termini prefixi in dispositione penali prorogat penam, non
autem tollit, vel absorbet.
- 15 Termini appositio non facit recedere à forma.
- 16 Prorogatio an, & quando inducat nouationem.
- 17 Tempus, locus quandoque faciunt rem differre specie.
- 18 Fideiussor petere potest se eximi ab obligatione per principalem, quando
principalis incipit dilapidare, vel si diu stetit in obligatione.
Nisi fideiussor sit de euictione.
- 19 Fideiussor potest petere, vt liberetur si ad tempus, si est iturus ex causa uti-
li, vel neceffaria, si supuenit inimicitia inter eos, si fideiussor sine mandato.
Fideiussor si obligatus est ex guarentigia.
Item si est obligatus ex rescripto mercatoris habentis executionem pa-
ratam, ex forma statuti.
Item quando est obligatus sub conditione.
Item quando est fideiussor contractus non iudicii de iudicio sili, & iu-
dicato soluendo.
Item quando fideiussor pro tutore, qui ei promissit de indemnitate.
Item quando fideiussor pro me, vt fideiubeam pro ipso.

Centesimum Decimum Quintum Privilegium.

- 1 CCLESIA gaudet privilegio. f. Quod clericus
nō potest fideiubere, & si clericus fideiussionibus
interiret, à clero remouetur, cap. l. de fideiuss.
Ratio fuit hæc. f. Quia clericus prohibetur susci-
pere procuracionem, aduocationem, fideiussionem,
& hoc intelligitur, quando generaliter assumit officium, & ita
3 tenet Archid. in cap. peruenit 86. dist. f. Ideo agendo cōtra pro-
hibita peccat. Et ex quo videt, quasi facere fideiussionem, in præ-
iudiciū Ecclesie, quia fideiubendo obligat patrimonium, & redditus
bene-

beneficiorum, & ita ex solutione reddituum Ecclesie secundum indigentiam, quæ ei euenire possent, succurre non valeret, itaque ob euitandum, præiudicium futurum prohibetur fideiussio, & à clero remouetur. Hic igitur principaliter venit considerandum. † Quòd officium generale fideiubendi clericus assumere non potest, nisi cum periculo remouendi à clero. † Verum, si clericus fideiuberet, tenetur cap. 2. eo. tit. in quo habetur, quòd si ab aliquo alio clerico recipiat fideiussionem, tenetur illum conseruare indemnem, quia quis non debet pati dispendium, de quo præmium meruit obtinere.

6 † Sed an clericus possit fideiubere pro clerico solum, an pro laico; dico, quòd si laicus magna necessitate ducitur potest clericus licitè fideiubere, pro eo; quia est magnum opus pietatis subuenire proximo indigenti, & hoc magis incumbit clericis, qui sunt obligati, ad subueniendum indigentibus 16. q. 1. cap. Quoniam quicquid, & 12. q. 1. cap. videntes. † Sed animaduertendum, quòd clerici fideiussio non habebit locum, nisi in contractu, nam in fideiussione de iudicio fisci non est idoneus, cum fideiussor deberet esse eiusdem fori, cuius est principalis, vel renuntiare, foro suo, quòd clericus facere non potest, cap. significasti, & cap. si diligenti de for. comp.

8 vnde Bar. in l. 2. ff. de fideiuss. dicit. † Quòd obligatus, ad dandum fideiussorem de iudicio fisci, quòd non liberabitur præstando personam religiosam. Hic venit, etiam considerandum. † Quòd quando fideiussio facta est à persona religiosa, collegiata, quòd etiam seruatur in mutuo, non habere locum ultra summam communi prouidentia constitutam, cap. quòd quibusdam de fideiuss. & si contra fecerit, Ecclesia non tenetur, & recipiens punietur, allegato cap. sed qua pæna, dicitur in d. cap. 1. Quòd clericus inseruiens fideiussionibus, quasi dicat, qui frequenter dat operam, fideiussionibus, nam illa. † Dicitio, in ponitur, hic augmentatiuè, vel frequentatiuè, dicitur igitur inseruiens id est valde seruiens, l. gallus s. ille casus indifficilis. ff. de lib. & posth. Nam ibi ponitur indifficilis, id est valde difficilis. † Quandoq; hæc dicitio, in, stat priuatiuè, vt in cap. ad nostram de consuet. Hoc enim sit dictum, quòd significatione istius dictionis, in, quæ quandoque com-

12 ponitur cum alia dictione. † Pæna ergo ex tali inobedientia est, quòd abiiciatur ab Ecclesia, & est primus intellectus. Secundus, quòd à clero, & hoc præcedete trina monitione. Ter-

eius, quod abiiciatur id est, quod non debeat recipi in fideiuf-
 forem, sunt enim tres intellectus, qui conveniunt d. cap. i. Sed
 quis magis sit amplectendus, mihi magis placet primus, du-
 ce hac ratione, nam stat decretum, quod non debeat cleri-
 cus inferuire fideiusionibus, qui contra facit est inobediens,
 ergo quasi Idollatra 8. q. 1. cap. Sciendum, qui venit separan-
 dus ab Ecclesia, sed quando permittitur ab Ecclesia fideiube-
 13 re. † An fideiussor simpliciter datus, in prorogatione termi-
 ni, sit liberatus, & dicitur, quod non, secus in fideiussore da-
 to ad tempus, secundum Bal. Angel. Alex. & Modern. in l. si
 vnus s. 1. ff. de pac. & Bar. limitantem in l. Lucius la 2. s. Paulus
 ff. de fideiuss. & canon. in cap. constitutus de fideiuss. facit l. si
 cum hermes C. loc. & l. item quæritur s. qui impleto. ff. loc. &
 14 dixit Bal. in l. 1. 10. q. C. de his quæ pen. nom. † Quod prog-
 ratio termini præfixi in dispositione penali prorogat penam, non
 autem tollit, vel absorbet, & dixit Bal. in l. Labeo s. 1. ff. de
 15 arbit. † Quod per appositionem termini non videtur; re-
 16 cessum à forma. † An autem et quando prorogatio inducat
 novationem, & intelligatur facta, cum repetitione, quali ta-
 tum præcedentium traditur in l. lecta, & ibi per Ias. ff. si cert.
 per. Ad cuius scripta, me remitto, nec non ad ea, quæ dixit
 Fely. in cap. 1. in 2. & 3. col. de iur. iur. Vbi late tangit, an pro-
 rogatio termini facta, illi qui tenetur solvere infra certum tē-
 pus, sub pæna excommunicationis, an vero intelligatur facta
 cum suis qualitatibus, circa quod est aduertendum ad id quod
 not. Bar. & Doc. in l. non solum s. sed vt probari. ff. de oper.
 17 nou. nunt. Dum dicunt, † quod tempus, & locus, quandoque
 faciunt rem differre specie. Prima enim conclusio stat, quod
 per prorogationem termini factam debitori, fideiussor non sit
 liberatus, Specul. in tit. de fideiuss. s. 1. vers. illud autem quæri-
 tur vide Bar. in l. pen. ff. de prætor. stipul. Henric. Bohic. in
 cap. si. de fideiuss. & in cap. præterea el 2. in fi. de appell. Vite-
 18 rius videamus. † Quando præstita fideiusione fideiussor,
 petere potest se eximi ab obligatione, per principalem quādo
 principalis dilapidator esse incipit l. Lucius Tirus. ff. mand. l.
 si per ea C. mand. nisi suspicio erat tempore fideiusionis, vt
 ibi per Bald. in 1. col. Item quādo fideiussor diu stetit in oblig.
 d. l. Lucius, & Bal. in d. l. pro ea in 3. opp. nisi sit fideiussor de
 quict. secundum Io. And. in add. Specul. de iud. s. Spiritualia,
 vers. si vero in prin. & Bal. in d. l. Lucius, & ibi Alex. refert Bal.
 in l.

in l. facere. ff. solut. mat. quod potest petere liberari, à promissione, non ab obligatione, & per Bar. in d. l. facere, & ibi etiam Alex. Item quando fideiussit ad certum tempus, quia post petit se liberari d. l. si pro ea, & ibi Doc. Item quando est assuturus, ex causa utili, vel necessaria, vt ad studium, vel similia Specul. de Iud. s. specialia vers. quid si fideiussor Abb. in cap. si. de fideiuss. Item quando inter ipsum, & principalem superuenit inimicitia non tenis, & sine culpa sua, secundum Io. And. not. in add. Specul. de iud. d. s. specialia. Item quando fideiussit sine mandato, gl. in l. sed videamus. ff. de neg. gest. Angel. in l. Lucius Titius. ff. mand. sed Bal. contra in d. l. si pro ea. in si. nisi dominus ratum habeat, secundum Bal. ibi item quando fideiussor est obligatus, ex guarētigia, secundum Bar. in l. fideiussor pro euictione. ff. de fideiuss. & Bal. in d. l. si pro ea q. q. & in l. certū C. famil. hercis. Ang. cōtra in d. l. fideiussor, & in l. si dubitetur, & ibi Pau. de Cast. eo. ti. Ang. & Alex. in l. frater, à fratre. ff. de cond. indeb. Item quando esset obligatus ex rescripto mercatoris habente executionem paratam, ex forma statuti. secundum Cyn. & Bal. in d. l. certum, & Alex. in d. l. fideiussor. Item quando est obligatus sub conditione, l. facere posse, & ibi Doc. in si. ff. solut. mat. sed contrarium tenet, Bal. in d. l. si pro ea, & Alex. in d. l. Lucius, & in d. l. facere. Item quando est fideiussor, contractus non Iudicii de iudicio fisti, & iudicato soluendo, secundum Bar. & Ang. in l. i. ff. iud. sol. & Bal. in d. l. si pro ea, & in l. si mandato s. si iudicio, & Alex. in d. l. Lucius. Item quando fideiussit pro tutore, qui ei promisit de indemnitate, quia etiam ante finitam tutelam, licet, non possit petere, se eximi ab obligatione, Bal. in d. l. Lucius, & ibi Alex. potest tamen petere cautionem indemnitate, iam promissa Bal. in d. l. si pro ea r. q. Item quando quis fideiussit pro me, vt fideiubem pro ipso, nam de sua mora faceret cadere fideiussorem, in penam posse agi prius contra eum Bal. in d. l. si pro ea in r. q. adde ad prædictos casus gl. inst. de fideiuss. s. si quis antem, et in Auth. de exhib. re. s. sancimus, & in d. l. Lucius, sed fideiussor de iudicio fisti, an petat se liberari ante tempus, Bald. quòd sic in d. l. si pro ea r. opp. & not. in l. si mandato. ff. mand. Et ita in his relatis, habes clericum inferuire non posse fideiussionibus, sub pena remouendi eum, ab Ecclesia, & etiam casus in quibus fideiussor non liberatur, & quando liberationem petere potest.

- 1 Prælatus non potest de melioramentis factis in Ecclesia testari.
- 2 Meliorationibus factis in Ecclesia in vita tantum, etiam si dimittat beneficium, prælatus uti potest.
- 3 Episcopus ad tempus assignare potest alicui melioramenta Ecclesie, pro seruitiis præstitis.
- 4 Clericus equiparatur usufructuario non in totum.
- 5 Clericus est cõparandus vsuario, cui tantum ad vsus quotidianum uti licet.
- 6 Res Ecclesie sunt potius meliorandæ, quàm deteriorandæ.
- 7 Emphyteota melioramenta vendere potest præuia denuntiatione Domino plus offerenti, elapsis duobus mensibus.
- 8 Prælatus proprium patrimonium si expendit in meliorando, an eius hæres repetere possit.
- 9 Clericus impendens proprium patrimonium non intelligitur impendere ad commodum clericorum succedentium, sed ad proprium.
Secus quando industria, et labore vsus fuit in reducendo ad culturam terram.
- 10 Clericus impendens proprium peculium honestati conuenit, ut repetere valeat, etiam si in utroque foro conscientie teneatur meliorare potius, quàm deteriorare.
- 11 Impense facte per clericum in dubio presumuntur factæ, ex redditibus Ecclesie.
- 12 Clericus futurus non efficitur diues, cum iactura aliena.
- 13 Clericus qualitercunque beneficiatus non potest facere fructus suos, ut de ipsis possit testari, sed sibi licet eis ad vsus quotidianum uti.
- 14 Canonicus non dicitur habere administrationem Ecclesie.
- 15 Clericus comparatur usufructuario in vita, & ita potest donare de rebus Ecclesie moderata.
In infirmitate comparatur vsuario, et non potest donare, nisi intuitu elemosine.
- 16 Clericus non habens administrationem comparatur usufructuario in vita, & in morte, adeo, ut de redditibus testari potest.
- 17 Relictum beneficio, siue beneficiato, etiam non habenti administrationem, illud dicitur peculium Ecclesie, ideo de eo testari non potest.
Idem dicendum in redditibus prouenientibus ex beneficio.
- 18 Præbende cum procedunt ex rebus Ecclesie non dantur canonicis, ut agant quidquid velint, sed ut necessaria percipiant, & quod superest impendant in utilitatem Ecclesie.
- 19 Clericus emens æquum de redditibus Ecclesie, est Ecclesie, non proprius.
- 20 Sacerdoti de Altari permissum est viuere non luxuriari.
- 21 Canonici remanent in choro veluti luminaria.

- 22 *Vnusquisque de gestis, & administratis per eum tenetur reddere rationem.*
- 23 *Rationem non reddentes non gaudebunt privilegio illo, centum pro uno accipietis, & vitam eternam possidebitis.*
- 24 *Deo placeat, vt tam clericus, quam Canonicus vtantur peculio iuxta ritum Ecclesie.*
- 25 *Peculium capitur multis modis, capitur pro patrimonio clericorum, & dicitur peculium à pecunia, vel à pecudibus, quia quidquid habebant antiqui in pecudibus consistebat.*
- 26 *Peculium strictius summitur, & proprie dicitur pecunia, & est quadruplicis speciei, videlicet, peculium castrense, quasi castrense, profectium, & aduentitium.*
- Castrense quod acquiritur in castris.*
Quasi castrense, quod acquirit filius in aduocatione.
Profectium, quod obuenit filio ex bonis patris.
Aduentitium, quod aduenit filio aliunde, vt donatione, successione, vel industria, vel ex prospera fortuna, proprietatis istius peculii est filii, vsusfructus vero est patris.
- 27 *Clericus non eximitur à patria potestate in temporalibus, secus in Episcopo.*
- 28 *Filius in spiritualibus non est sub potestate patris, secus in temporalibus, ideo quod prouenit ex beneficio spirituali potest dici peculium castrense, vel quasi.*
- 29 *Clericus beneficiatus, si moritur superstitibus bonis, quæ consanguinei petunt, Ecclesia, vel successor in beneficio dicit ad eum spectare, si clericus habebat patrimonium habetur consideratio ad quantitatem patrimonii, & qualitatem beneficii, & secundum id fiet diuisio inter Ecclesiam, & consanguineos beneficiati defuncti.*
- 30 *Probatio contra præsumtionem admittitur in contrarium.*
- 31 *Clericus de bonis patrimonialibus disponere potest, & si non disposerit consanguinei succedunt.*
- 32 *Beneficiatus habens patrimonium, an possit conseruare redditus patrimoniales, & viuere de fructibus beneficii sui.*
- 33 *Beneficiatus non debet viuere de patrimonio, sed de altari.*
- 34 *Canonici non debent patrimonium resauizare, & bona Ecclesie expendere.*
- 35 *Clericus ex doctrina officii, vel seruitiis, & artificio, quæ quarit in illis succedunt consanguinei ab intestato.*
Pariter in quæstis ex officio aduocationis in casibus, in quibus, licet clerico postulare, sed quid de quæstis per clericum ex artificio.

Clericus

- 36 Clericus ab artificio minus honesto debet abstinere.
- 36 In questibus per clericum in illicito artificio dicitur, quod astantibus clamoribus, si apparent repentes, ipsis debet fieri restitutio, alias fieret distributio per Episcopum inter pauperes.
- 37 Clericus si bona per eum illicitè acquisita non subiacerent restitutioni, cum possit penitere de peccato, sine restitutione non impeditur quominus de his faciat voluntatem suam.
- 38 Bona quæ sita per clericum, vel prælatum in officiis, & seruitiis, in quibus versatus sit, quis post eius obitum ab intestato succedat, an Ecclesia, an successor in beneficio, an vero consanguinei.
- 39 Clerici habent bona triplicis generis, quædam sunt acquisita non contemplatione Ecclesie mediata, vel immediata, quædam contemplatione Ecclesie immediata, quædam conferuntur ipsis non immediata contemplatione Ecclesie sed dignitatis.
- 40 Homini quid prodest si totum vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur.
- 41 Ministris Ecclesie datum censetur datum Ecclesie, quæ est sponsa Dei, quæ bona Ecclesie sunt distribuenda in tres partes, pro usu beneficiati, pro erogatione pauperum, pro restitutione Ecclesie.

Centesimum Decimum Sextum Privilegium.

- 1 **E**CCLESIA gaudet privilegio, quod † De meliorationibus factis per prælatum, in rebus Ecclesie testari non potest. † Sed duntaxat eis uti, in vita etiam si beneficium dimittat, fuit igitur per Concilium Toletanum decretatum quod si aliquis clericus pro sua sustentatione in terra Ecclesie vineolas, aut agellum fecerit meliorando, terram Ecclesie possideat usque ad mortem, & tunc Ecclesie restituat, nec iure testamenti, aut iure successionis alicui relinquat. † Nisi forsitan Episcopus velit eam assignare alicui ad tempus, pro seruitiis Ecclesie præstitis, cap. si quis de pecu-
- 2
- 3
- 4
- 5
- lio cleric. Ratio hæc esse potest. † Quia clericus æquiparatur usufructuario, nam ex morte finitur usufructus inst. de usufruc. s. finitur cap. ult. de pign. In totum non est comparandus usufructuario, qui facit fructus suos, & de ipsis potest disponere, quod est dictum, est respectu mortis. † Potius clericus est, comparandus usurario, cui tantum ad usum quotidianum